

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 13

V Trstu, dne 1. julija 1924.

Leto V.

Pregledajmo in ojačajmo svoje vrste

Ljudska zajednica nije nikako sklona, da pravilno oceni ogromno značenje učiteljevog rada, te da mu i prema tome obezbedi njegov društveni i ekonomski položaj. Sadašnje društvo samo izrabluje učitelja, te — gazeći sve uzgojne i moderne principe — nastoji svim silama da ga zasuznji i prisili, da stupi u službu vladajućeg sistema. Da je učitelj ipak ostao na dostojnoj visini čovjeka intelektualca, te da nije još potpuno zapao u pandže vlastodržaca, imade da se jedino zahvali svojim staleškim organizacijama, koje se nesebično i ustrajno bore za njegovo samoosvojenje. Takve ustanove nose visoko zastavu morala svojih članova, pa su zato i trn u oku vlastima, koje u nekim stranama omalovažuju njihovo značenje; dok im u drugim upravo onemogućuju pravo društveno delovanje.

Naš je slavenski učiteljski savez u ovim krajevima zapala osobita čast, da brani svoje interese baš u državi, čija je liberalnost nadaleko razgalamljena. Prinuždeni smo konstatirati, da je baš u toj državi naše učiteljstvo proganjano na najbezobzirnije načine. Što se sve nije uradilo, da se disorijentira i rastepe naše redove?!

Dok se u prošlim godinama udaralo na čestitije i borbenije pojedince, lišavajući ih kruha i škole, u ovoj se školskoj godini juriša organizirano na temelje naših društava. Reakcija je u ovoj godini dostigla svoj vrhunac, čime je eoipso i sankcionirala sva dosadašnja nasilja učinjena nad našim školama i drugovima. Ona se je latila sviju sredstava, kojih je u ostalom imala dosta na raspolaganje, — da obori našu organizaciju u celini, ali posao joj nije nikako pošao za rukom. Uspeh je negativan, zato će i udarci početi da jenjavaju.

Prošli smo najkritičnije doba, najveće su oluje već prohujile nad našim glavama, koje su ostale nepokolebivo na braniku svojih staleških interesa. Naše su se nađe, koje smo polagali u organizaciju, ispunile, jer naše čelično vodstvo nije prigibalo šije, nego je samopregorno stupalo svojom opredeljenom stazom.

Mnoga pitanja, koja su se prema zaključcima

glavne skupštine saveza, imala da reše, ostala su u pozadini, jer su sve sile bile usredotočene na najglavnije, to jest, da se spasi organizaciju od raspada, da se očuva njezinu celinu i opstanak. Ono čišćenje naših redova, koje je imalo uslediti postepeno u pojedinim društvima, provele su same prilike, jer je pojedince, kojih ih nije velik broj, ugrabila korupcija i odnesla ih onamo, otkuda će — čim budu izrabljeni u stanovitu bezuspešnu svrhu (organiziranja novih učit. sindikata) — biti bačeni sramotno na ulicu, jer će se zgaditi i onima, koji su ih trebali.

Ono, što je u našim vrstama ostalo, osjeća dušom i srcem potrebu i korist organizacije. Imade dosta smalaksanih, ali ne beznačajnih, mnogo je bojažljivih, ali nipošto pripravnih, da se iznevere načelima svojeg saveza. Njih treba obodriti i pridignuti. Malodušju u današnjim vremenima nema mesta, jer prilikama mogu da odolevaju samo čvrsti značaj.

Najteži su dani već za nama, zato počinje u organizaciji opet gibanje, budi se volja i smisao za daljnji društveni rad. Pojedina se društva oporavljaju i obdržavaju svoje sastanke. Pevački zbor, ta dika i ponos naše Zveze, pripravlja se, da nam ponovno osvetla lice. U našim se redovima opaža neko osobito zanimanje za socijalni tečaj, koji će unesti medju nas duševnu okrepu i svežinu.

Tako će eto naša organizacija postati svetla zvezda našeg učiteljstva. Uvereni smo, da će napokon vlasti iza sviju neuspelih pokušaja, da onemoguće našem savezu delovanje, drukčijim očima gledati na našu solidnu i čvrstu ustanovu, jer su se ipak mogle uveriti, da nam je tudja politika, a prirasla k srcu samo dobrobit i procvit škole.

Pregledajmo dakle i ojačajmo naše vrste i redove, nastojmo, da na društvenim skupštinama podignemo klonule i bojažljive drugove, da tako uzmožnemo doći zblíženi i vedra čela na ovogodišnje društv. skupštinu i zvezino zborovanje. Ostanimo verni programu svoje organizacije i gledajmo smelo u bolje buduće dane, koji će morati da svanu, jer tako se glasi zakon prirode, koja ne može da se izneveri sama sebi. — Duh vremena, kojim kročimo, naći će nas pripravne, a preteći nasilnike. Titus.

Za «Samopomoć». Žaleći, što ne mogaše prisustvovati pogrebu blagopok. zaslužnog veprinačkog župnika Kazimira Mandić, A. Aničić daruje za fond «Samopomoći» 10 L.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico vabi vse svoje člane na važen sestanek, ki bo 5. julija ob 4 popoldne pri Sv. Ivanu. Posebno naj ne izostane noben delegat za Zvezino zborovanje. — Odbor.

Sadašnje - moderne škole

I.

Sve moderno! Sve modernizirati!

Otrag malo godina, pak čak i za sramotnog života pokojne Austrije, hrvatski učitelj podučavao je hrvatsku (slovinsku) djecu hrvatskim jezikom. Naši stariji su poslušali i slijedili glas krvi i naravi; a opet iz čovjekove naravi veleumi Komenski, Pestalozzi i drugi dali su svijetu zapovijed: Naukovni jezik školske djece budi materinski!... Nadzornik posjetio modernu školu: italijansku za hrvatsku (slovinsku) djecu. Učitelj ne pozna ni cigle hrvatske riječi. Doduše neki od vladajuće gospode zagovarali, da se namjesti na toj školi učitelj što pozna barem nešto i hrvatski; ali oblasti rekoše: Ne! Valja početi iz temelja; temeljito početi kako to uče **moderni mudraci**, i prema njihovim **najnovijim i najnaprednijim filozofskim naukama**. ...Dodje gospodin nadzornik u tu tvornicu, pardon: u tu nenavadnu, nenaravnu, protunaravnu školu da se uvjeri o napretku školske djece i o radu dotičnog učitelja-mučenika i mučitelja ujedno, na temelju čega da ocjeni učitelja i školu.

Najprije malo računstva! Učitelj stao ispitivati, a međutim je gospodin nadzornik pregledavao dnevnik učiteljev. Nadzornik ni opazio nije, da je učitelj troje samo djece ispitivao, dočim ona ostala četrdesetorica šuteći samo gledala u gospodina nadzornika.

Bene! Adesso un poco leggere! Djeca vade Libro di lettura. Čitala se nekoja štiva i pjesmice što ih neki učenici znali napamet, a da nešto razumjela nijesu. Pri čitanju prozvao je sada učitelj neko petnaestoro djece.

Basta! Molto bene! — prekine gospodin nadzornik čitanje dignuvši glavu sa protokola, što ga sastavljao i popunjavao...

Zadovoljan nadzornik, zadovoljniji učitelj, a najzadovoljnija djeca, što će sada otići iz škole.

Gospodin nadzornik uzme šešir i palicu; a pozdravljajući na odlasku presretnog učitelja, toga junaka današnjeg dana, l'eroe del giorno, sjeti se, da su u školi skoro isključivo hrvatska djeca; upita ga: Da li Vas razumiju slavenska djeca?

Tutto, signor ispettore, tutto e tutti!...

Ho molto piacere! — tiho izreče gospodin nadzornik, i — ode.

Učitelj je dobio dobru ocjenu.

I tako se širi danas kultura, ali ne u Istri!...

II.

Bilo to negda, no ne danas u eri kulture, i negdje, no ne u Istri...

Dodje jednog lijepog dana u školu gospodin nadzornik, ne: gospodin gradski načelnik, koji u današnje moderno doba imade najupliveniju riječ u pitanju školstva i učiteljstva...

Učitelj je podučavao djecu u prisutnosti gospodina sindaka, a onda nešto ispitivao svoje učenike, da vidi gosp. načelnik, kako, koliko i što znadu.

Škola je bila italijanska, učitelj i učenici bijahu Hrvati (Sloveni) krvlju i jezikom.

Naš je mukotrpnji učitelj najprije čitao iz italijanske čitanke. Gospodin sindaco čudio se glatku učeničkom čitanju.

...Ali, gospodine načelnice, djeca ne razumiju što čitaju.

Non importa, caro maestro, non importa!

Tom školskom nadziratelju pokazao je učitelj takodjer dječje zadaćnice, što nisu sadržavale na gole prepise neshvaćenih i nerazumljivih štiva.

Bene! Bello! Bravo maestro!... Si, ma... Htjede opet postaviti naš učitelj onu svoju prednjašnju opasku, ali ga presječe g. sindaco: Non importa! Basta un tanto per i contadini...

I tako svijet ide — dalje.

Orljak.

Ročna dela na ljudski šoli

(Nadaljevanje.)

Jesen.

Mlin — mletev. Spoznavanje mlina, naprava mlina.

2.) Sadne zbirke. — Pravilno obiranje sadja. Naprava trgalnikov.

3.) Hranitev cvetličnih gomoljčnic. — Spravljanje semen.

4.) Zbirke semen. (Nabiranje pelk za drevesnico).

5.) Lesna zbirka: Zbiranje in spoznavanje lesov. Naprava male ogljarnice. — (Ogljar).

6.) Rudninska zbirka: Iskanje in zbiranje rudnin in kamenja, apnenica (rudnik, rudar, kamnosek).

7.) Risanje — umetniki — nalepljenje slik. Ornametiranje s pomočjo serpentina — barvnih papirjev, intarzije, seveda zelo preprosto, (slika iz par lesov).

8.) Pletenje vencev: krasitev grobov, spomenikov, kapelic.

9.) Podobarstva: ovce, pastirčki iz lepenke: jalslice, čreveljčki, obleke, škatlje, oprava, cvetice iz papirja.

10.) Drugi lesni izdelki: voz, automobil, okovanje.

11.) Oskrbe dreves. Uzimatev malih drevesc. —

Zima.

1.) Izdelovanje učil: za mehaniko, fiziko, kemijo, modeli cepljenja.

2.) Naprava ptičnic, krmilnic, gnezd za duplarje. Krmljenje ptic po zimi.

3.) Obisk tkalca: statve, kolovrat, trlica, tkanje, preja, trenje, gojenje lanu, pranje štren, predenje. Praktične vaje.

4.) Izdelki iz razglednic: škatlje.

5.) Predstave: Slikanje kulis, ozadij, naprava odra, šivanje in naprava garderobe, igranje.

6.) Razno: suha roba, modeli za maslo, kuhalnice, mešalniki itd. — Sitarstvo, izdelovanje krtač, omel.

7.) Kartonaža: škatlje, igre, tapeciranje opreme, ura, geometrična telesa, liki in kristali. Meterski trak.

9.) Domača obrt: košarstvo, viterce, količi, opletanje steklenic, pekarjev. — Cipkarstvo. Izdelki iz vrbe. Oprema za terase, okvirji. (Brest, leska, česarki, bršljan, breza).

10.) Knjigovez: Vezanje knjig. Naprava map.

11.) Podobar: Molijček, razne lesene igrače.

12.) Sani — skij. Kepanje drsanje, sankanje.

Izleti.

Skupno.

1.) Organizacija: Trgovski in gospodarski čuti. Šolska zadruga. Hranilnica, šolska občina.

Šolska občina je baza delovne šole, je polje, kjer proučava učenec socijalno stran našega življenja in se prične zavedati, da je del in da mora svojo pot tako umerjati, da teži k skupnim ciljem. Otrok naj pridobiva v šol. občini socijalni čuti, da postane koristen član človeške družbe.

2.) Zelo važna stran delovne šole so ženska ročna dela in kuhanje; upoštevati je estetično stran vseh izdelkov.

3.) Snaga in oskrba šole in doma. Krasitev šole, cerkve itd.

4.) Lasostrižec, strojček.

5.) Dnevnik: učni minister uvaja v šolo tudi dnevnik otrok, to je zvezek, v katerega pišejo otroci najlepše dogodke iz šolskih let.

To pisanko naj si otroci sami zvežejo, jo okrase in pristavijo k vsebini tudi primerne ilustracije, ki jih sami izvrše, ali pa, ki so jih dobili. To bi bile razne fotografije, ki naj se delajo, ko so otroci pri delu. — Želeti je, da bi šole imele fotografičen aparat, ker je ponazoritev opisanih dogodkov zelo priporočljivo delo. Za zemljepisni pouk bi bilo posebno priporočati skioptikon.

Delovna šola pa ne pozna le ročne delavnosti, ampak se izpopolni šele tedaj, kadar gojimo vzporedno tudi duševno delavnost, ki se razvija najlepše pri spisu. Tu je gojiti popis slik, referate, samostojne spise. Otroci lahko letno ustvarijo marsikaj n. pr. vsak opiše eno vas okraja. Vse naloge skupaj so že knjiga, popis okraja.

6.) Več pravljic — knjiga pravljic, potem knjiga pripovedk.

Gojiti je šapirografiranje, razmnoževanje. Enako se razmnožujejo pesmi, načrti. Mesečno izdajajo

otroci svoj list, ki ga lahko na šapirografu razmnože.

7.) Domače vaje so tudi ročna dela n. pr. prinašanje žuželk, trav, semen, rud, lesov, igračk; izdelava različnih predmetov.

Poznati moramo dobro kraj in vedeti, kje je dobiti eno stvar in kje drugo. Otroci, ki morajo biti staršem tudi drugače v pomoč, ne smejo gubiti po nepotrebnem dragega časa.

Kot sem že enkrat povdaril, se mora pouk ravnati po kraju, zato je od ministra tudi naročeno, da se morajo načrti sestaviti po krajepisnih razmerah. Ne povsod vsega, ampak le to, kar odgovarja kraju.

Moderniziran pouk torej zahteva celega človeka in poglobitev v otroško dušo. Ponižati se moramo na njegovo duševno stopnjo in ga peljati od tam v življenje, ki ga bo živel on.

Ko se vodi tako otrok od dela do dela, se posamezni povsod pokažejo in tam slede z velikim interesom. Na teh izkustvih je treba potem individualno vzgajati in sicer v največjih prijateljskih stikih s starši.

Za izpeljavo novega načrta o ročnih delih bo treba šole opremiti z raznim orodjem in če mogoče, potem državnega prispevka.

To so: skioptikon, optična leča; plevelnice, žagice, cepilni noži gumi, čopiči — lim, umetna gnojila, šapirograf, različen papir, lepenke. Knjige o raznih ročnih delih. Otroci pa morajo imeti: nožič, črtalo, škarje, paleto, čopič, lepilo.

IZ ORGANIZACIJE

ZVEZA SLOV. UČIT. DRUŠTEV JUL. KRAJINE
v Trstu.

Spored VI. delegacijskega zborovanja v Gorici,
19. in 20. julija 1924.)*

Sobota 19. julija: ob 8. uri seja upravnega odbora, takoj nato seja vseh odsekov; ob 18. uri seja upravnega odbora.

Nedelja 20. julija: ob 9. uri delegacijsko zborovanje.

DNEVNI RED:

1. Otvoritev.
2. Overovljenje delegatov.
3. Tajniško poročilo.
4. Blagajniško poročilo.
5. Poročila odsekov:
 - a) organizacijskega,
 - b) samopomoči,
 - c) izobraževalnega.
 - d) pevskega,
 - e) šolsko-političnega.
6. Slučajnosti.

* Deleg. zborovanje se vrši prvo nedeljo po zaključku vseh šol. V torek po zborovanju začne izobraževalni tečaj.

Delegati Zvezinega zborovanja

Učit. društvo za kotar Volosko-Opatija: 29. Aničić Ante, 30. Radoš Josipa, 31. Sirotić Josip — Zamjenjenici: 1. Gasparini Antica, 2. Kinkela Marija, 3. Rajčić August.

Slov. učit. društvo za Istro:

32. Cerut Silvester, 33. Čok Jelica, 34. Kabaj Ljudevit, 35. Omahen Ivanka, 36. Petaros Janko. — Namestnika: 1. Čendem Angeia, 2. Marčelja Anton.

Tolminsko učiteljstvo bodo zastopali:

37. Bratina Milena, 38. Drekonja Ciril 39. Jenko Albert, 40. Kalan Milko, 41. Matelič Ivan, 42. Oblesčak Marija, 43. Perin Marica, 44. Podgornik Filip, 45. Torkar Julka.

Skrb za higijeno. S posebnim odlokom se zabranjuje zborovanja učiteljskih društev v šolskih prostorih in sicer radi higijeničnih razlogov. Za učiteljstvo ni to nič novega, ker je že nekaj let, da nas postavljajo pred vrata. Sistem je dosleden, če tudi prihaja enkrat s higijeničnimi razlogi. Higijenične razloge bomo upoštevali in zborovali zunaj šole, kakor smo že. Upamo, da bo na ta način stvar v redu.

Nad 9000 L je zbralo tekom enega leta Slov. uč. društvo za Istro na članarini in drugih prispevkih. Človek strmi, kako je to mogoče v društvu, ki ima le okrog 40 članov. Lahko rečemo, da primera tolike požrtvovalnosti ni najti daleč okrog in da ga morda ni sloja, ki bi bil česa takega zmožen. Ne izgublajmo vere vase, dokler smo tako močni!

Učiteljsko društvo za kotar Volosko-Opatija obdržalo je svojo glavno godišnjo skupščino u. Mitohićima kod Matulja, 8. juna o. g. Skupščini je prisustvovalo 19 članova.

Predsjednik otvori skupščinu pozdravljajući članove, koji odazvaše i učiniše dužnost svijesnog člana. U daljnjem spomene, kako nam je zbog kritičnih momenata, koje je preživjelo naše društvo i mnogi njegovi članovi; bilo nemoguće saživati skupščina, pa se sada sastasmo tek nakon godine dana.

Ovo vrijeme, iako je za naš društveni život veliki minus, moramo ali priznati, da je za pojedince od velike važnosti, jer je stalno, da će nas nepravednosti, sumnjičenja, patnje i nevolje, kojima smo podvrgnuti, osvjedočiti, da je bolja budućnost učit. staleža moguća edino složnim i organiziranim radom i postupkom učiteljstva.

Spomene ukratkó neugodnosti, koje su morali da podnesu mnogi članovi u vrijeme od zadnje naše skupštine. Izriče ujedno zahvalu i priznanje gg. Antonu Germeku, predsjedniku Zveze te dr. Uliksu Stangeru, bivšem nar. zastupniku, za njihovo zauzimanje oko ponovnog namještenja jur otpuštenih trinaestero kolega iz ovoga kotara.

Sjeća se naposljetku dugogodišnjeg i savjesnog člana i učitelja pok. Vinka Mandić, našto skupština kliče: «Slava mu!»

Glavna točka dnevnoga reda ove skupštine je ona o stanju i uređenju društvene blagajne, o čemu izvješćuje kol. August Rajčić.

Veli, da je bio odbor prinuđen zamoliti odbor Zveze, da se snizi naš dug zvezinoj blagajni. Obzirom na veliku svotu, koju dugujemo za god. 1923. morali smo da se odlučimo za ovo moralno poniženje, i to s razloga, što bi nam bilo uopće nemoguće pokupiti zaostalu članarinu naših članova, od kojih mnogi nisu doista bili u stanju da namiruju članarinu zbog poznatih otpuštanja i premještanja. Obzirom na to, odbor je snizio dugove pojedinaca razmjerno prema duhu i prilikama istih.

Izvjestitelj reče zatim, da je u interesu pojedinaca i društvenog ugleda, da sada svatko isplati određenu mu svotu duga za 1923., a tekuću članarinu neka plaća redovito, pa ako uvidja, da mu je to prevelik teret, koji mu tobož ne nosi dostatne ili nikakve koristi, neka istupi iz društva.

Za vrijeme utjerivanja duga bi iznešeno, da su dvojica odsutnih članova poslali određenu svotu duga i ujedno prijavili istup iz društva motivacijom, da im je nemoguće isplaćivati članarinu radi fin. neprilika. Pošto se konstatirala temeljitost razloga, skupština odluči, da imaju oba člana ostati i nadalje u društvu, a za isplaćivanje članarine — u koliko to njima bude nemoguće — pobrinuti se ima odbor molbom na Zvezu odnosno na odsjek «Samopomoć» za event potporu u svrhu isplaćivanja članarine.

Ovdje je spomenuti i radosnu vijest, da su se naime upisala u društvo dva mlada druga, dok se je jedan jur istupivši član ponovno učlanio.

Ovom prilikom govorilo se također o odsjeku «Samopomoć», pa se je skupština izrekla, da valja uznastojati, e bi se ova važna ustanova uzdržila i što bolje uredila, e da se naše učiteljstvo, koje mnogokrat upadne u fin. neprilike, ne mora u mnogo slučajeva liskati i poniživati pred kojekakvim umišljenim kapacitetama, koje zlorado uživaju u učiteljskim nevoljama. Vrijedno je spomenuti, da je na poziv odbora 11 članova smjesta uplatilo 10 L

kao određeni pristupni doprinos u fond «Samopomoći».

Obavio se zatim izbor novog odbora, te je nakon odlučnog razmotrivanja i malog rječkanja prouzročena zbog neprihvata predsjedničke časti jednoga od skupštine izabranog člana, izabran ponovno stari odbor razlikom, što je dužnost blagajnice preuzela kol. Marija Kinkela.

Nato se je izabralo 3 delegata i 3 zamjenika za ovogod. deleg. skupštinu Zveze. Predsjednik je kod ovoga saopćio, da je još nestalno, hoće li se skupština održati u Opatiji, pošto izgleda, da će uza svo zauzimanje biti nemoguće naći loka! za održanje koncerta. U slučaju, da se skupština ne bude mogla održati u Opatiji, održat će se u Gorici, a iza skupštine vršiti će se u Sv. Luciji običajni soc. tečaj, za koji se valja prijaviti do 20. o. mj. Izrazi se želja, da se za ovaj tečaj prijavi što više članova. Dosad smo se pokazali odveć nehajnim, pa bi bilo potrebno da bar donekle ispravimo, što smo dosad pogriješili.

Kod eventualija govorilo se o škol. reformi, pa se odlučilo, da se početkom buduće škol. god. sazove jedna izredna skupština, na koju će se pozvati kol. Josipa Dolgana, da nam o ovoj održi predavanje, a event. i kojeg dobro upućenog kolegu, koji bi nas bar donekle uputio u izvedbu praktičnog dijela ove reforme, osobito što se tiče ručnih radnja (lavori manuali).

Skupština bi time zaključena.

Poročilo zborovanja «Slovenskega učiteljskega društva za Istro» (15. VI. t. l.).

Kuj me, življenje kuj!

Če sem kremen, se zaiskrim,

če jeklo, bom pel,

če steklo — naj se zdrobim.

Po dolgi dobi preganjanja, vsemogočega zlostavljanja in ponižanja našega stanu smo imeli lep, svetel dan, dan našega zborovanja. Prišle so tovarišice z Voloskega v častnem številu, večina teh se je prvič udeležila našega zborovanja. Sestali smo se, stisnili smo si roke, zavedajoč se dobro, da nas vežejo iste težnje, da nas tarejo isti križi, iste težave, da se borimo za iste ideale. Čutili smo, da nas prav to napravlja enakopravne člane velike učiteljske družine. Naj nas le kuje življenje: kar je kremen, se bo ziskrilo, a kar je steklo — zdrobilo.

Ob 11 je storil t. preds. zborovanja z običajnim pozdravom udeležencem; poseben pozdrav velja preds. Zveze, t. Germeku. Poroča o delovanju

Članstvo in prispevki Zveze v l. 1923.

Društvo	Članov 1. 1. 1923	Članov 31. 12. 1923	Članarine plačane	Članarine neizterjane	Članarine preplačane	Za Samopomoč	Ročni zapis- nik plačan	Ročni zapis- nik neplačan	Posojila	Ima še pla- čati 31. 12. 23.
Idrijsko	27	23	1108'24	1094'03		230'—	92'—			1094'03
Tolminsko	88	79	3078'95	2130'—		736'—	180'—			2130'—
Slomšk. Zveza	23	15	884'30	295'65		150'—	32'—			295'65
Tržaško	130	99	9640'82	—	370'72	1000'—	224'—		4900'—	—
Pazinsko	50	26	3274'—	470'80		300'—	100'—			470'80
Sežansko	62	57	1230'—	2567'40		570'—	—	120		3257'40
Goriško	150	142	10124'—	444'36		1438'—	576'—			444'36
Opatijsko	33	15	1200'—	500'—		100'—	—	40		540'—
Postojnsko	98	70	3997'95	2204'75		700'—	—	200		2404'75
Koperško	53	43	3714'90	1058'—		430'—	—	100		1158'—
	716	569	38253.16	10764'99	370'72	5654'—	1204'—	460	4900'—	11794'99

društva, podajajoč tudi sliko vseh Zvezinih ustanov. Naša organizacija je preživljala tekom leta težko krizo, najtežje od svojega postanka sem. Vendar se zdi, da je najhujše prestano, vihar se je polegel in vračajo se časi mirnejšega, smotrnega dela. Udeležba današnjega zborovanja, kakor tudi razpoloženje članov nam kaže, da smo dobro prestali težko izkušnjo ter da se vračajo mirni časi.

Beležiti je, da se je nekaj članov izbrisalo iz našega društva. Naj bo vsem tem odpadnikom usoda milostna!

Odbor je polagal v tem letu veliko važnost finančni ureditvi društva, kar je tudi popolnoma uspelo.

Poročilo tajnice se v glavnem krije s predsednikovim poročilom. Akcija podpore potrebnemu dijaku je uspela, dobival je mesečno 30—40 L. Omenja tudi naše najnovejšo izboljšanje plač, katero se je tako izračunalo in izplačalo, da se malokomu ujema s tem, kar bi moral dobiti. Poročevalka predlaga, naj bi se izvolila deputacija, ki bi šla osebno urgirat na dež. odbor v Pulj, ker na pismene prošnje in vprašanja ne odgovarjajo. T. Šiško je mnenja, da bi ta pot bila brezuspešna, pošiljali bi nas od Poncija do Pilata. Njegov predlog je ta-le: Naj se delegati istrskih društev sporazumejo o priliki Zvezinega zborovanja o vsem ter naj napravijo skupno ulogo na dež. odb. v Pulj. — Sprejeto.

Blagajnik poroča, kako srečen je bil odbor v lanskem jesenski seji v izbi pot rednega plačevanja članarine in zastankov. Blagajna si je izdatno opomogla. Denarni promet je bil sledeči: Prejemki: 9563.35 L. Izdatki: 9510.45 L. Prebitek: 52.90 L. Zraven tega imamo pri Združenju zvezi v Trstu znesek 2005.10 (za tiskarski sklad.) Pri razpravi o blagajniškem poročilu se splošno poudarja, da je način plačevanja članarine dober. Dalje omenja blagajnik, da je nekaj društvenikov, ki dajejo malenkostne mes. prispevke na račun zastale članarine. Take je najboljše črtati.

Pri točki izvolitve novega odbora stavi t. Marčelja ta predlog: Medvešček, preds., odborniki: Cerut, Čendem, Kancler, Pečenko. Protipredlog Ceruta

(Marčelja, Petaros, Čok, Makarovič, Kabaj) prepade. Sprejet je predlog t. Marčelje.

Referat o Gentilejevi šol. reformi se preloži na jesen.

Za socialni kurz pri sv. Luciji je 13 priglašencev. Pri slučajnostih izproži predsednik misel, naj bi se tiskarski sklad združil s prepotrebnim skladom Samopomoči. T. Kabaj poudarja, da on kot delegat ne bo mogel zastopati tega stališča za svoj okraj. Sledi splošno oporekanje, naj se ne uporablja ta sklad v druge namene. Zborovalci pooblastijo delegate, naj raje glasujejo pri del. zborovanju za eventualni povisek članarine za okrepitev akcije Samopomoči.

Vodstvo Zveze naj napravi vse mogoče, da se vrši delegacijsko zborovanje v Opatiji.

Ob 1½ zaključil predsednik lepo uspelo zborovanje. Razšli smo se z zavestjo, da smo preživeli lep dan v krogu tovarišev in tovarišic, in z željo, naj bi bili pogosto taki dnevi, svetle točke v življenju naše organizacije.

Vivos voco! Tekom tega meseca so zborovala vsa tri istrska društva in sicer z razmeroma prav dobro udeležbo. Sestali pa sta se tudi društvi v idrijskem okraju ter se sporazumeli radi združenja. V teh časih so to za stan dogodki. Kažejo vso našo voljo do življenja, našo borbena silo, ki je vsi viharji, vse nesreče niso strle. Še gospodari reakcija v tolminskem in goriskem okraju, a tudi tu se še ni posrečilo vreči učiteljstva v grob. Živi smo, kakor nam je težko. Štreti nas morejo, potreti nikdar. Živi smo, živeli bomo!

Za sanacijo pjevačkov zboru Zveze daruje kolegica Vukosava Finderle 10 L, jer je izgubila okladu s drugom Mart. Ribarićem pošto je tvrdila, da je bio u osobi druga šupljine na glavnoj skupštini u Lupoglavi drug Brdar Jakša.

STARE ŠTEVILKE UČIT. LISTA. Uprava lista potrebuje nekatere stare številke, ki so ji pošle. Kdor ima št. 4. in 32. letnika 1923 ter št. 2. in 3. letnika 1924, je naprošen, da jih pošlje upravi, če jih lahko pogreša (kot tiskovino — poština 10 st.).

FELJTON

(Nadaljevanje)

Moskovski Hudožestveni Teatr

Zapadna Evropa je kmalu spoznala čudesa Stanislavskega in je njegovo gledališko družino povabila na gostovanje. Stanislavski je šel s kongenialnim Moskvinom, Kačalovom, Knipper-Cehovo, Germanovo in drugimi v Pariz. Žel je nepopisne triume. Potem se je vrnil domov, kjer mu je Maeterlinck poveril uprizoritev svoje «Modre ptice», katero je izvedel z neprimernim uspehom; vzgojil je podmladek (prvi Studio), ki je že krenil v novo smer. Še bolj primerno sodobnemu življenju pa se je razvil drugi Studio pod Vahtangovim vodstvom. Udaril jo je naravnost na pota oderskega ekspresionizma še predno se je za to smer našlo ime.

Morala je priti državljanska vojna v Rusiji, da so šli Hudožestveniki globlje med svet, v Evropo in Ameriko, Po l. 1919. so nastale razmere v Rusiji take, da so se morali Hudožestveniki odpraviti za kruhom. Podali so se na jug, na kratko gostovanje v Harkov, kjer je dosegel tisti čas boj med belimi in rdečimi najjačjo fazo. Ko se je spremenil revolucionarni režim v Moskvi, je delalo gledališče Hudožestvenikov neprestano dalje. Njihovo načelo je bilo živeti samo umetnosti in pustiti vake drugo v nemar.

A nekega večera, ko so igrali Čehovov «Črešnjev vrt», so zavzeli beli Denikinovci mesto, v katerem se je vršila predstava. Tako se je vršilo pol igre pod rdečo, pol pa pod belo vladno. Med igralsko trupo in Moskvo je nastala fronta, vsled katere ni mogel nihče nazaj. Obe skupini sta prišli v jako kočljiv, neprijeten položaj. Oni v Moskvi niso mogli igrati brez teh, ki jih je odrezala fronta; ti pa tudi niso mogli izhajati brez onih. Moskvčanom so manjkali najboljši igralci, najboljšem igralcem pa je nedostajalo obleke in denarnih sredstev. Umikati so se jeli proti jugu, in ko so bili pol leta popolnoma odrezani od Moskve, so se težkega srca odločili zapustiti Rusijo. V Carigradu jih je angažiralo neko italijansko filmsko podjetje, nato pa so odpotovali v Bolgarijo in od tam naprej v Beograd.

V Pragi so pozneje zopet prišli v stik z Moskvo, a v Berlinu so ugibali, kako bi se mogli vrniti domov. Nekaterim članom je bila sreča mila in so šli nazaj; pozneje pa so se zopet izselili ter se podali v Ameriko, kjer se nahajajo še sedaj pod vodstvom Stanislavskega. Tako je torej po naključju prišlo do prve velike evropske turnee Hudožestvenikov v l. 1920. in 1921. Ob tistem času sem ji tudi jaz videl prvič.

Bilo je pred koncem l. 1920. Hudožestveniki so prišli iz Zagreba, kjer so oznanili svoj gledališki

evangelij s tolikim uspehom, da se je pol mesta učilo ruščine. Občinstvo je na mah spoznalo v njih umetnike svetovne slave, apostole novega, idealnega odra.

Hudožestveniško gostovanje v Ljubljani je obsegalo Čehova (Tri sestre, Striček Vanja, Črešnjev vrt); Dostojevskega (Bratje Karamazovi); Surgučeva (Jesenske gosli); Knuta Hamsuna (Pred vrati slave); Bergerja (Potop) in en literarni večer s tremi nemimi, mimično izvedenimi humoreskami Čehova, eno novelo Maupassanta, katero je dramatiziral Tolstoj, ter prizorom iz Shakespearjeve tragedije »Julij Cezar« — Antonijevim govorom nad Cezarjevim truplom.

Te uprizoritve so tudi mrtvo Ljubljano potegnile za sabo. Umetniki s Knipper-Čehovo, Germanovo, Krasnopoljsko, Križanovsko, Kačalovom, Pavlovom, Masalitinom, Šarov in drugimi, so prikazali v Čehovu svoje najsubtilnejše nianse, v Dostojevskem pa so prišli na dan z elementarnimi izbruhi dramatične sile. Posebno krasna sta bila kosa »Črešnjev vrt« in »Striček Vanja«. V obeh slika Čehov inteligenco, ki živi na deželi ter propada duševno in gmotno. Nepozabne ostanejo v teh dramah ustvaritve gospa Knipper-Čehove, Germanove, gg. Kačalova, Masalitinova in Pavlova. Naravnost veličastni pa so bili umetniki v »Bratih Karamazovih«, kjer je Dostojevski vršel na tehnično najtežja vprašanja človeškega življenja. To je bila tragedija srca in razuma, ki uničuje vse, kar se zaplete v njegove zanke dvoma. V literarnem večeru je pokazal Kačalov hudožestveniški način podajanja klasičnega repertoarja. Ob najenostavnejše markirani okolici je recitiral Antonijev govor nad Cezarjevim truplom in pokazal, v čem vidijo Hudožestveniki problem klasične tragedije. Drugo gostovanje v mesecu februarju 1921, je bilo kratko. Obsegalo je par ponovitev in eno novost, Gorskega dramo »Na dnu«.

Po triletni odsotnosti in delu v tujini so se Hudožestveniki letos zopet vrnili med nas. Moskvo so ostavili skoro vsi. Stanislavski je prevzel Moskva, Kačalova, Knipper-Čehovo, izpopolnil svoje osobje še z nekaterimi silami ter odrinil na gostovanje v Pariz, London in Ameriko. Druga skupina se je tvorila pod vodstvom gospe Germanove. Pridružili so se ji: Krasnopoljska, Križanovska, Skrabina, gg. Masalitinov, Pavlov, Šarov in drugi. Ta skupina si je izbrala za udejstvovanje srednjeevropska gledališča. Sestavila se je v Prazi, odkoder je odpotovala na turnejo po Jugoslaviji. Obiskala pa je tudi So-

fijo in Bukarešt, 17. maja je dospela v Ljubljano, kjer je dala štiri predstave: Dostojevskega »Selo Stepančikovo«, Dickensov »Življenski boj«, Leonida Andrejeva »Jekaterino Ivanovno« ter Ibsenovo »Gospo z morja«.

Dostojevski je obdelal v »Selu Stepančikovu« rasputinski tip Fome Fomiča Opiskina, nesramnega parasita, ki se zaje v hišo umirovljenega polkovnika Jegorja Iljiča Rostanjeva. Tu filozofira, moralizira, deli lekcije — z eno besedo — gospodari. Na Stepančikovu, kjer imajo premoče ženske, ima lahko stališče. Ženskam postane Foma Fomič živa ikona, pred katero se more pravoverni kristjan samo prekrižati ali pokesati. A mož ni le oblasten, ampak tudi nesramen. Polkovnika Rostanjeva, mehko dušo ponižuje in ga spravlja pred sabo na kolena. »Recite mi: Vaša Prevzvišenost!« »No torej: Vaša Pre...« začne Rostanjev. A Foma Fomič: »Nič: No torej, ampak naravnost: Vaša Prevzvišenost!« In umirovljeni polkovnik govori za njim in ga prosi odpuščenja, ker ga je razžalil. Pozneje pa se v Rostanjevu porodi upor zoper nesramnega zajedavca, ki gre nekoč tako daleč, da očita polkovniku, najboljšemu človeku, ljubezen z njegovo guvernanto. Ker začne v tej drznosti celo izzivati, postane Rostanjev ogorčen in ga vrže skozi vrata. Ženske pa se spuste v jok in stok in piskanje, ki traja tako dolgo, dokler se polkovnikovo srce zopet omeči ter pristane na to, da se sme Foma Fomič vrniti v hišo. Opiskin se na Rostanjevo vabilo vrne. Najprej blagoslovi zvezo med polkovnikom in guvernanto, nato pa nadaljuje svojo prekinjeno karijero izsesavanja in pustolovskega umstevovanja. »Poljubite Foma Fomiča!«, diktira navzočim. In doseže to najprej pri ženskah, potem pa še pri moških s polkovnikom Rostanjevim na čelu. Njegova pozicija je utrjena.

Dramatizirana groteskna povest Dostojevskega je našla v Hudožestvenikih genialne interpretatorje. Vsak tip je bil izdelan s kulturno-historičnega vidika. Igralci so bili na enaki višini. Videlo se je, kaj pomeni oderska skupnost. Hudožestveniki govorijo vsi isti jezik ter so kakor simfonični orkester pod nedosežnim dirigentom. Vsakdo, tudi tisti, ki je nemo štiral, je prišel na svoj račun! Epizodne igre takorekoč ni bilo; postala je enakovredna komponenta skupnega podajanja. Foma Fomiča Opiskina je ustvaril Pavlov, polkovnika Rostanjeva Masalitinov. Poleg njiju je nastopilo še okoli dvajset dam in gospoščov, med katerimi naj omenim Krasnopoljsko, Križanovsko ter gg. Komisarova in Šarova.

(Dalje.)

Razno

Jezikovni pouk. Strokovni listi naših kolegov se pritožujejo, da je napaka, ker so se novi učni načrti sestavili brez sodelovanja učiteljstva. Baje so se pritegnili učitelji izvedenci le za sestavo snovi iz risanja in petja. Med najhujše napake načrta je šteti zanemarjanje pouka v italijanskem jeziku. Tovariši se pa tolažijo z besedami ministrskega predsednika, ki je dejal o priliki, da ni prišel naučni minister iz nebes, kar tolmačijo, da niso njegove preuredbe nezmotljive in da utegnejo doživeti spremembe. Nič ne dvomimo, da bo šla reforma reforme le počasi od rok. A kaj naj rečemo glede pouka takozvanega »tujega« jezika po šolah, če se naši tovariši pritožujejo radi premalega pouka italijanščine same? Kakor je videti, se celo naučnemu ministru pripetijo nezgode, pa da se ne bi njegovim podrejenim! Pri nas se je zgodila na pr. ta, da so

uvajali v tek. šols. letu državni jezik tudi v drugi in tretji letnik, kar je v očitnem nasprotju z določili zakona. Čl. 17. namreč govori jasno, da se državni jezik uvaja od prvega dalje vsako leto v naslednji višji letnik. To bo zanimivo, kako se bo uvajal prihodnje šols. leto državni učni jezik v drugi letnik, kjer je že zdaj uveden v tretjem. Tudi s številom ur za jezikovni pouk se je postopalo brez kriterijev in bi bilo zelo šaljivo primerjanje učnih ur po raznih šolah in raznih okrajih. Ali — kadar se reformira, je vse mogoče, ker je naгон reformiranja nalezljiv in se marsikdo tudi sam začuti reformator. Različni so vzroki, da se v človeku zbudi reformator in da postane bolj ministrski kot sam — minister.

Bezimeni učitelji. Imadu dašto svoje ime, a ljudstvo i deca njihova to ne znadu. Nisu tako domišljati neki naime naši sudrugovi, da bi bez »straha i obzira« svojoj školskoj deci kazali svoje

ime. Dapače neki nadučitelji zaboravljaju predstaviti razredu novog učitelja i kazati mu ime. Ovo zahteva ne samo uljudnost, nego više drugi obziri i okolnosti. Inače što se dogadja? Pitaj decu: Kako se zove tvoj gospodin učitelj? Ne znam! Drugi će reći: Jedan s bradom, pak mu daju učenici i ljudi ime: Barbac. Kako se zove pak tvoj učitelj? Onaj visoki; izgleda kao postolar. I ljudi ga stavu zvati Postolar, i misle da je to njegovo pravo ime. Kako se zove tvoja učiteljica? Mlada. A tvoja? Stara. I ta dva pojma ostanu u narodu kao prava prezimena.

Da ovo ne služi na čast školi i učiteljstvu, jasno je. Zato greši novi učitelj, koji, reko bih, taji svoje ime i prezime. Pametno je naprotiv da prvog dana svog nastupa službe napiše na ploči svoje potpuno ime i prezime.

Učiteljski snoparski sindakat za gor. okraj je razposlal poleg nekaterih okrožnic tudi ta dopis:

Osebno

Gorica, 22. maja 1924.

Gospod voditelj,

pošiljamo vam priloženo objavo s prošnjo, da jo daste čitati učnemu osebju, ki je od vas odvisno in da jo zadaš vsak podpiše, v znanje.

To pa, da se prepereči kakemu nespametnemu, proti kateremu si pridržujemo postopanje, ponavljanje igrice, da ne bi dal čitati našim članom in vsem tovarišem pisem, ki jih pošiljamo naravnost šolskim vodstvom, da prihranimo čas in denar.

To v ravnanje tudi za prihodnost, v izogib sitnostim, ker se bo vselej poizvedovalo.

Tajnik: podpisan Gino Medini.

Temu fermanu nekoliko opomb zakaj v čast šolskih oblasti moramo povedati, da še nikdar niso izdale takega strahovalnega ukaza učiteljstvu. V državi imamo različne učiteljske organizacije, ki so zakonite in ki imajo namen skrbeti za varstvo učiteljskih interesov. Snoparski sindakati imajo poleg tega še poseben cilj: nasilno asimilacijo, potom šolstva in učiteljstva, vse one dece v državi, ki nima italijanskega materinskega jezika. To načelo fanatiki lahko propovedujejo, ni pa sprejemljivo za učitelja kot pedagoga in ni sprejemljivo za človeka sploh, ako ima le še nekoliko zdravih možgan. Odveč je torej izgubljati o stvari besede.

Vendar je ferman »gospodom voditeljem« tak, da ni mogoče mimo njega. Gospodje iz sindakata se obračajo do tovarišev. Ali se v takem tonu občuje s tovariši? Če si člani sindakata pustijo govoriti na ta način, s pasjim bičem, svobodno jim. Nečlani sindakata pa imajo še vedno nekoliko dostojanstva, ki gre človeku, če je tudi učitelj. Ako bo sindakat kdaj kaj dosegel za šolo in stan, bo učiteljstvo z veseljem vzelo v znanje; ne more pa jemati »v znanje« takih policijskih dopisov, v katerih se grozi s poizvedbami, s posledicami in s pridržanim postopanjem. Učiteljstvo je podrejeno šolskim oblastim in te imajo dovolj moči, kakor se prepogosto pričujemo na lastni koži. Ako smo v pravni državi, ni treba poleg te avtoritete še druge, posebno ne, če si jo nekateri sami prisvajajo. Žalostno je, da so pripadniki našega tlačenegega stanu, ki hočejo strahovati na ta način svoje lastne tovariše. Gorje stanu, dokler bo to mogoče. Zagotavljamo jim pa, da ne bodo s silo ničesar dosegli in da bo prišel čas, ko bodo sami izgubili vero v strahovanje. Takrat jim ostane le še sramota, da se niso plašili kajnovstva v stanu.

Civis.

Osebna mržnja ali zloba? Eden zadnjih »Malih listov« govori v dopisu iz Tomaja, da je njih sno-

parski župan priporočal kot nadstrankarski list tudi »Novi Rod« in sicer poleg »Edinosti« in »Novic«. Priporočila snoparskega župana »Novi Rod« prav gotovo ne rabi. Da ni »Novi Rod« političen list in da ga ni moči staviti v eno vrsto z »Edinostjo« in »Novicami«, to morda vedo tudi v uredništvu »Mallega lista«. Čemu torej diskreditiranje s snoparskimi župani? Če imate, gospodje, tehtne in upravičene razloge, nastopite odkrito proti mladinskemu listu, ki ga izdaja Zveza učit. društev, saj ste ga še nedavno temu priporočali, sicer nas uverite, da vas vodi le osebna mržnja, ako ne zloba.

NOVI ČEKL. Uprava »Novega Roda« razpošilja poverjenikom nove čeke, ker je poštno ravnateljstvo dosedanje tiskovine zamenjalo z drugimi.

Književnost in umetnost

Glasbeni večer tržaške Glasbene Matice

V soboto 21. junija je tržaška Glasbena Matica v dvorani »Delav. kons. društva« pri Sv. Jakobu zaključila svoje petnajstletno delovanje z običajnim glasbenim večerom gojenk, gojencev in z društvenim mešanim zborom, ki se je po večletnem spanju zopet prebudil.

Koncert je otvorilo nad dvajset mladih ljudi, gojenk in gojencev s Corellijevim: »Concerto grosso« št. 8 za kvintet na lok in klavir, pod vodstvom prof. Ivančiča. Žal, da se moram tukaj neprijetno dotakniti g. Ivančiča, ki je imel sicer dober namen, a ni povsem razumel svoje naloge. Skladba spada v 17. stoletje, to je v ono stoletje, ko se je začela orkestralna glasba v skupnem ansamblu komaj razvijati in dala podlago poznejši sinfoniji. Vsa tedanja orkestralna glasba je pisana še pod vplivom velikih predhodnikov, vokalnih polifonikov v a capella slogu Palestrine i. dr. — torej v strogo kontrapunktičnem, predvsem vokalnem cerkvenem slogu tistega časa. S tem bi bilo na kratko označeno teoretično jedro tedanje glasbe. Zato je slog skozi in skozi miren in ritmično strog. Teme (gl. misli) prehajajo iz enega glasu, odnosno enega instrumenta v drugi — se posnemajo, rastejo in padajo ter se v končnih kadencah združujejo. Odlikujejo se skladbe tistega časa zraven kontrapunktične bogatosti še v harmoničnih pridržkih, ki dajejo skladbi ono prožnost, ki jo žene dalje v njeni enostavnosti. Vse to se je tukaj prezrlo in ni mogla zato priti skladba do one veljave kakor bi prišla sicer. Prof. Ivančič je pač vesten pristaš resne Vramove šole, ki goji glasbo te vrste z veliko vne- mo in kateremu sem jaz kot nekdanji Vramov gojenec to pomanjkljivost tudi vedno očital. Če nedostaja tukaj genialnosti, je treba pač seči po študiju, da se lahko poglobi v slog tistega in sploh vseh časov, in se to po možnosti tistim mladim ljudem dopove, kakor je to delal nekdanji Topič, ki si je v tem oziru ohranil med nami neminljiv spomin. Moram pa g. Ivančiča v tem prvem poskusu pohvaliti, kajti pokazal je smer in temelj bodočemu društvenemu orkestru.

Izmed klavirskih gojencev ravnatelja prof. Sonca sta nastopila gojenka **Angela Lampe** in gojenec **Stanko Malič**. Prva je nastopila s Čajkovskega: »Vožnja s trojko« in z Griegovo: »Svatbo v Troidhangenu«. Gojenka je pokazala precejšnje zmožnosti, vendar moram omeniti, da se z golim čitanjem not napravi iz resne kompozicije lahko »šund«, česar

se je bilo tukaj bati. Dovršeno nam je pa zaigral gojenec **Stanko Malič** Sinding-ovo: «Pomladno prebujenje» in Rahmannov: «Preludij», posebno zadnje. O zmožnostih tega gojenca spregovorim še ob koncu. Dobrega se je pokazal tudi klavirski gojenec istega učitelja, **Hubald Vrabec**, ki pa je samo spremljal in o katerem spregovorim tudi še ob koncu. Šončeva klavirska šola postaja od leta do leta boljša in nas je letos s temi tremi gojenci prijetno presenetila.

Izmed gojencev prof. Bortolottijeve, nekdanjih Kumarjevih gojencev, sta nastopila **Dušan Marčelja** in **Božena Širok**, prvi z Beethovnov: «Žalno koračnico» iz klavirske sonate op. 26, druga z Griegovim: «Nokturno». **Dušan Marčelja** nam je že pod Kumarjem pokazal velike glasbene zmožnosti, vendar je bil ta večer postavljen pred težko nalogo in niti najmanjše nisem upal, da ji bo kos, in bi tega ne pričakoval niti od najbolj genialnega glasbenika njegovih let. Ne obojam gojenca, ki je imel najboljši namen, da reši težko nalogo ugodno, temveč učitelja, ki je gojenca postavil pred to nalogo. Koliko je treba človeku duševno doživeti, da postane kos Beethovnovim najsromnejšim duševnim proizvodom, koliko pa še onemu, da postane kos Beethovnovi titanski glasbi, v katero spada vendar tudi ta sonata, posebno pa drugi del, «Žalna koračnica». Priznavam gojencu izreden talent, ker ga poznam drugače, in ki bi se tudi s tako drugo, njemu primerno skladbo na tem večeru pokazal. Predvsem mora pri izvajanju takih del izginiti vsa nervoznost, ki se po navadi ob takih prilikah loteva gojenca, ki gleda, da bo čim prej pri koncu. Prav ta je uničila smisel vse skladbe. Tempo je bil enkrat prehit, zato pa tudi vsa vsebina zabrisana. Dajte drugič priložnost, da pride talentiran gojenec, kakor je **Dušan Marčelja**, tudi s primerno skladbo res do veljave. Vse drugače je pa bilo z gojenko **Boženo Širok**, ki ni zabrisala onih potez, katere ji je še pred nedavnim časom utisnil Srečko Kumar. Griegov «Nokturno» je izvajala z ono dovršenostjo, ki bi jo, lahko rečem, težko našli pri marsikateremu odraslemu pianistu. Igranje je bilo povsod doživeto in sočno ter tudi v minijaturah dovršeno. Prepričan sem, da bo priden študij spravil **Boženo Širokovo** še daleč.

Z mladim violinistom **Josipom Hočevanjem**, Ivančičevim gojencem, se nam je odkril nov talent, katerega učenim močim Gl. M. prav zelo priporočam. Zaigral nam je Raffovo: «Kavatino» z onim širokim tonom in temperamentom, ki ga skladba zahteva. Že sedaj smo videli moč njegove desne roke, s katero se ne more ponasati še marsikateri izšolani violinist. Pokazal nam je to posebno v Gossec-ovi: «Gavoti». Dečko že malone obvlada v «spikatih» in različnih «saltelatih» (kar je morda najtežje v violinski tehniki) lok popolnoma dovršeno. Ta gojenec ima kot violinist lepo prihodnost; morda bomo v njem imeli kdaj slovenskega Vecseyja.

Na višku vsega večera sta pa izmed gojencev stala violinista **Stanko Malič** in **Hubald Vrabec**, gojenca prof. Ivančiča. Oba sta nam iz prejšnjih glasbenih produkcij Gl. M. že dobro znana. Malič je izvajal Alabjev - Vicuxtemps-ovega: «Slavčka». Skladba ima že precejšnje tehnične težkoče. Gojenec jih je premagal z veliko lahkoto. Tudi pri njem, kot pri Hočevanju, je desna roka že zelo razvita. **Hubald Vrabec** je zaigral I. del iz Tartinijevega d-moll koncerta. Tudi tukaj bi moral omeniti iste nedostatkosti kot sem jih omenil pri Corellijevem «Concerto grosso». Zraven vsega je bil tempo tukaj

prepočasen in je bila skladba zato manj ali več dolgočasna. Mislim, da je bila skladba za gojenca še tehnično pretežka. Kadence pa gojenec morda ni dobro razumel. Ta kadence, kot vsaka izmed koncertov onega časa, je sestavljena iz glavnih motivov prej igranega tempa, s to razliko, da so tukaj motivi tehnično potencirani. V vsem virtuoznem šundru, ki ga tehnična stran kadence predpisuje, morajo priti predvsem glavni motivi do veljave; drugo je samo okrasek, oziroma pripomoček do višjega stopnjevanja glavne misli. In če se da največja važnost tehničnemu delu kadence, izgubi stvar pravi smisel in postane zgolj akrobatizem, nekako moderno «Kubelikovstvo». Tega se je pa treba varovati, če se hoče služiti zgolj umetnosti. Oba gojenca sta drugače rešila svojo nalogo kar najbolje in od obeh, ki sta se, kot slišim, posvetila zgolj glasbi, moremo še marsikaj pričakovati.

Izven programa nam je zapel **Alojzij Kalin**, vajenec pevske šole prof. Šonca, odlomek iz Leoncavallove opere: «I pagliacci» in Zajčev: «Moja ladja». Kakor vedno smo tudi sedaj opazili gojenčev dobro voljo, material pa ne baš kako prvovrsten. Uporabi se ta glas lahko sicer marsikje, vendar v velikih ulogah ne. Tudi pri Kalinu se je opazil znaten napredek.

Koncert je zaključil društven pevski zbor, pod vodstvom ravnatelja prof. V. Šonca, z dvema mešanima zboroma in sicer: Adamičevim «Zaman pod oknom in Mirkovim «Zelenim Jurijem». Zbor, ne preštivilen, nam je zapel obe skladbi dobro, in videti je bilo, da sta se oba zbora pridno študirala. Ne bom se ograževal sicer za ta Adamičev zbor, ker bi rad slišal kaj boljšega (in dobrih skladb ima Adamič posebno v zadnjem času več kot dovolj). Ta zbor, ki ne nudi nobenih težkoč, je bil v vsakem oziru dobro podan. Večje težkoče nudi Mirkov zbor s tenorskim solo, katerega je izvajal Kalin, morda pretrdo, kot bi bilo sicer treba. Zbor v spremljevanju sola si jaz predstavljam mnogo tišje, vendar je pa skladba pod dobrim vodstvom prišla do precejšnje veljave. Po krivdi sopranov s solistom vred, je zbor ob sklepu srednjega stavka precej višal in spretnosti pevovodje, ki je zadnji del momentano intoniral, se ima zahvaliti, da ni končal kje v oblakih. Zbor je tukaj, prikleniti je treba še druge moči (posebno alte in tenorje), in imeli bomo dober matičen zbor.

S takim večerom in programom se nam Gl. M. po vojni še ni predstavila. To je dokaz, da se da tudi v razburkanih političnih razmerah marsikaj napraviti. Gojenci niso, kakor je bilo običaj ob takih prilikah, poklonili g. ravnatelju nobenega spominskega darila, čeprav je to, kot še nikdar prej, na tem večeru zaslužil. Gotovo občinstvo pa bi se lahko malo brzdalo in ob izvajanju posameznih točk molčalo. Toliko obzira je že bilo dolžno nastopajočim.

Karol Pahor.

Leonid Andrejev: Črne maske. Poslovenil Josip Vidmar. Splošna knjižnica št. 26. V Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 12 Din. — Vez. 17 Din.

Mile Klopčič: Plamteči okovi. Pesmi. 1924. — Izdal konzorcij «Proletarske knjižnice» v Ljubljani. Cena 10 Din.

La Scuola al Confine. Izšel je 8—9 zvezek (april-maj).

Ivan Vuk: Pravljice iztoka. Ljubljana 1923. — Proletarske knjižnice I. zvezek. Cena 10 Din.